

SXEDIO.E60

12.6 1925: ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΝΤΑΙ ΓΙΑΤΙ Η ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΕ ΑΠΟΙΚΙΑ ΠΑΡΑΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΟΘΟΥΣ. Η ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΑΠΑΝΤΑ ΟΤΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΚΛΕΙΣΕ ΜΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΞΑΝΑΝΟΙΞΕΙ

Η αναγγελία της απόφασης της Βρετανικής Κυβέρνησης να ανακηρύξει την Κύπρο σε Αποικία την **1η Μαΐου 1925** έγινε σε ειδική δημόσια τελετή στην Πλατεία των Δικαστηρίων της Λευκωσίας από το Διοικητή της πόλης Χαρτ Νταϊήβις.

Στην τελετή παρέστησαν όλοι οι αξιωματούχοι, ο Αρχιεπίσκοπος, οι Ηγούμενοι Κύκκου και Μαχαιρά, ο Αρχιδικαστής, ο Μουφτής, οι δικαστές, ο δήμαρχος και μέλη του δημοτικού Συμβουλίου, οι μουκτάρες και οι διευθυντές των εφημερίδων.

Μετά την λήξη της τελετής στην οποία Αγγλοι στρατιώτες παρουσίασαν όπλα στους επισήμους και ενώ ο διοικητής κατερχόταν από την εξέδρα που είχε στηθεί ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος πλησίασε το Διοικητή και του έδωσε σε τριπλούν με συνοδευτική επιστολή που απευθυνόταν προς τον Υπουργό Αποικιών, μέσω του Κυβερνήτη της νήσου, διαμαρτυρία των Ελλήνων Κυπρίων για την απόφαση της Βρετανίας να παραγνωρίσει τα αιτήματα του Κυπριακού λαού για ένωση:

"Εντιμότητα,

Επί τη σημερινή επισήμη αναγγελία της εις αποικίαν ανακηρύξεως της Νήσου Κύπρου ημείς ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, Πρόεδρος της Ιεράς Συνόδου της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Κύπρου και Εθνάρχης του Ελληνικού της νήσου πληθυσμού, εξ ονόματος του Κλήρου και Λαού, εκφράζομεν την βαθυτάτην αυτού λύπην και υποβάλλομεν έντονον διαμαρτυρίαν επί τω ότι διά της πολιτικής ταύτης πράξεως παρωράθησαν και πάλιν τα अपαράγραπτα ιστορικά δίκαια του Ελληνικού Λαού της νήσου διά την εθνικήν του αποκατάστασιν, την οποίαν προσεδόκα ταχείαν παρά

Φιλελευθέρου Αγγλικού Έθνους και διακηρύττομεν ότι διακαής και αναλλοίωτος του Ελληνικού Λαού της νήσου πόθος ήτο, είναι και θα είναι πάντοτε η μετά της Μητρός Ελλάδος ένωσις αυτού.

Εν Λευκωσία 1 Μαΐου, 1925.

Προς την Α. Εντιμότητα
τον υπουργόν των Αποικιών
της Μεγάλης Βρετανίας
εις Λονδίον

(Μεταγλώττιση)

"Εντιμότατε,

Με την ευκαιρία της σημερινής επισήμου αναγγελίας της ανακήρυξης σε αποικία της Νήσου Κύπρου εμείς ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, Πρόεδρος της Ιεράς Συνόδου της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Κύπρου και Εθνάρχης του Ελληνικού πληθυσμού της νήσου, εξ ονόματος του Κλήρου και Λαού, εκφράζουμε την βαθύτατη του λύπη και υποβάλλουμε έντονη διαμαρτυρία για το ότι με την πολιτική αυτή πράξη παραβλέφθηκαν και πάλι τα απαράγραπτα ιστορικά δίκαια του Ελληνικού Λαού της νήσου με την εθνική του αποκατάσταση, την οποία προσδοκούσε ταχέως από το Φιλελεύθερο Αγγλικό Έθνος και διακηρύσσουμε ότι διακαής και αναλλοίωτος πόθος του Ελληνικού Λαού της νήσου ήταν, είναι και θα είναι πάντοτε η ένωση του με τη Μητέρα Ελλάδα.

Ενα άλλο, μεγάλο παράπονο των Ελλήνων Κυπρίων-πραν από την μη ικανοποίηση του πόθου τους για ένωση- ήταν το ότι δεν τους είχε δοθεί με τις νέες αποφάσεις, το δικαίωμα για τη διάθεση των δημοσίων προσόδων και να μετέχουν στη σύνταξη του προϋπολογισμού, ενώ διατηρείτο το ποσό των 92.000 λιρών για το τουρκικό χρέος ή ο φόρος υποτελείας και το δικαίωμα βέτο του Κυβερνήτη σε κάθε νόμο που θα ψήφιζαν τα μέλη στο Νομοθετικό.

Ετσι το Εθνικό Συμβούλιο που συνήλθε στη

Λευκωσία στις 8 και 9 Μαΐου 1925, απάντησε στον Κυβερνήτη με ένα μακροσκελές ψήφισμα στο οποίο τόνιζε:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Εθνικόν Συμβούλιον της Κύπρου συνελθόν σήμερον εις έκτακτον συνεδρίαν εν τω Αρχιεπισκοπικῷ Μεγάρῳ υπό την προεδρίαν του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου και διασκεφθέν επί των Βασιλικῶν Ανοικτῶν Γραμμάτων και των Βασιλικῶν Οδηγιῶν ημερομηνίας 10 Μαρτίου 1925 και του Βασιλικού Διατάγματος εν Συμβουλίῳ ημερομηνίας 6 Φεβρουαρίου 1925, δι' ὧν καθορίζεται το νέον πολίτευμα της Κύπρου ως αγγλικῆς Αποικίας ομοφώνως ψηφίζει:

1. Διαμαρτύρεται διά το ὅτι παρά πάσαν προσδοκίαν, ἀντί να αναγνωρισθῆ και πραγματοποιηθῆ το φυσικόν και ἀπαράγραπτον δικαίωμα του Ἑλληνικοῦ λαοῦ της Κύπρου ὅπως ἀποκατασταθῆ εθνικῶς, παρατείνεται η υπό ξένον ζυγόν διαβίωσις αὐτοῦ, παρά τας υπέρ ἐλευθερίας των μικρῶν λαῶν επαγγελίας αὐτῆς ταύτης της Μεγάλης Βρετανίας.

"2. Διαμαρτύρεται ἐπί τῷ ὅτι διά του νέου συντάγματος παρεγνωρίσθη το δικαίωμα του Κυπριακοῦ λαοῦ ὅπως ἔχη γνώμην ἐπί του τρόπου διακυβερνήσεως αὐτοῦ και ὄχι μόνον δεν ηξιώθη μειζόνων πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ἀλλά και αὐτά τα σκιῶδη αὐτοῦ δικαιώματα εν τῷ Νομοθετικῷ Συμβουλίῳ περιορίσθησαν διά της παροχής του δικαιώματος εις τον Κυβερνήτην να ἔχη ἀρνητικὴν φωνήν εν τη παρασκευῇ και ἐπιφηψίσει πάντων των νόμων. Ἐκδηλοῖ δε την πικρίαν την ὁποίαν ο Κυπριακός λαός αισθάνεται, διότι παρ' ὅλας τας υπομνήσεις αὐτοῦ η Κυβέρνησις της Αὐτοῦ Μεγαλειότητος δεν ηυδόκησε να παράσχη εις τους εν τῷ Νομοθετικῷ Συμβουλίῳ αἰρετούς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ το δικαίωμα να προτείνωσι ψήφισμα ἢ νόμον διά την διάθεσιν των δημοσίων προσόδων, οὔτε να ἐπιτρέψη εις αὐτούς να μετέχωσι της συντάξεως του δημοσίου

προϋπολογισμού".

3. Διαμαρτύρεται επί τω ότι αι δημόσιαι πρόσοδοι της πτωχής Κύπρου θα εξακολουθήσουν να βαρύνονται ετησίως διά του δυσαναλόγου ποσού **92.799.11.3** ως μεριδίου της Κύπρου διά το δημόσιον τουρκικόν χρέος, και τούτο καθ' ην στιγμήν διά της Συνθήκης της Λωζάνης δι' ης εκυρώθη η προσάρτησις της Κύπρου, η Μεγάλη Βρετανία ουδεμίαν ανέλαβεν υποχρέωσιν διά το δημόσιον τουρκικόν χρέος συνεπεία της προσαρτήσεως ταύτης. Αλλά και ανεξαρτήτως τούτου οιαδήποτε τοιαύτη υποχρέωσις έδει να είναι επιβάρυνσις της Μεγάλης Βρετανίας και όχι της Κύπρου.

4. Διαμαρτύρεται διά το ότι ενώ διά του προγενεστέρου Συντάγματος τεθέντος εν ισχύϊ καθ' ην εποχήν η Κύπρος διετέλει ακόμη υπό την τουρκικήν επικυριαχίαν, η Ελληνική γλώσσα, ως γλώσσα της μεγάλης πλειονότητος του Κυπριακού λαού, ηξιώθη προτεραιότητος εν σχέσει προς την τουρκικήν, νυν διά του νέου διατάγματος του Νομοθετικού Συμβουλίου η τουρκική γλώσσα τίθεται εν προτεραιότητι εν σχέσει προς την γλώσσαν της μεγάλης πλειονότητος των **4/5** του πληθυσμού της νήσου, τούτο δε εν προφανεί αντιφάσει προς την υπό του ιδίου διατάγματος αναγνωρισθείσαν αύξησιν της αριθμητικής υπεροχής του Ελληνικού στοιχείου.

5. Αναθέτει εις την Α. Μ. τον Αρχιεπίσκοπον Κύπρου και Πρόεδρον του Εθνικού Συμβουλίου της Νήσου, όπως διαβιβάση δεόντως πιστόν αντίγραφον του ψηφίσματος τούτου εις τον εντιμότατον Υπουργόν των Αποικιών.

Εγένετο και εψηφίσθη σήμερον την **9ην** Μαΐου, **1925.**

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου
ΚΥΡΙΛΛΟΣ
Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου

(Μεταγλώττιση)

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Εθνικό Συμβούλιο της Κύπρου αφού συνήλθε σήμερα σε έκτακτη συνεδρία στο Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο υπό την προεδρία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου και αφού διασκέφθηκε επί των Βασιλικών Ανοικτών Γραμμάτων και των Βασιλικών Οδηγιών ημερομηνίας 10 Μαρτίου 1925 και του Βασιλικού Διατάγματος εν Συμβουλίω ημερομηνίας 6 Φεβρουαρίου 1925, με τα οποία καθορίζεται το νέο πολίτευμα της Κύπρου ως αγγλικής Αποικίας ψηφίζει ομόφωνα:

1. Διαμαρτύρεται για το ότι παρά κάθε προσδοκία, αντί να αναγνωρισθεί και πραγματοποιηθεί το φυσικό και απαράγραπτο δικαίωμα του Ελληνικού λαού της Κύπρου όπως αποκατασταθεί εθνικώς, παρατείνεται η διαβίωση του υπό ξένο ζυγό, παρά τις επαγγελίες της Μεγάλης Βρετανίας υπέρ ελευθερίας των μικρών λαών.

2. Το Εθνικό Συμβούλιο διαμαρτύρεται γιατί με το νέο σύνταγμα παραγνωρίστηκε το δικαίωμα του κυπριακού λαού να έχει γνώμη στον τρόπο διακυβέρνησης του και όχι μόνο δεν αξιώθηκε να έχει περισσότερες πολιτικές ελευθερίες, αλλά και αυτά τα σκιώδη του δικαιώματα στο Νομοθετικό Συμβούλιο περιορίστηκαν με την παροχή του δικαιώματος στον Κυβερνήτη να έχει αρνητική φωνή στην ετοιμασία και επιψήφιση όλων των νόμων. Εκδηλώνει δε την πικρία την οποία ο κυπριακός λαός αισθάνεται διότι παρόλες τις υπομνήσεις του η Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας δεν ηυδόκησε να δώσει στους αιρετούς αντιπροσώπους του στο Νομοθετικό Συμβούλιο το δικαίωμα να προτείνουν ψήφισμα ή νόμο για τη διάθεση των δημοσίων προσόδων, ούτε να επιτρέψει σ' αυτούς να μετέχουν στη σύνταξη του δημόσιου προϋπολογισμού.

3. Διαμαρτύρεται για το ότι οι δημόσιες πρόσοδοι της πτωχής Κύπρου θα εξακολουθήσουν να βαρύνονται ετησίως με το δυσανάλογο ποσό **92.799.11.3** ως μεριδίου της Κύπρου για το δημόσιο τουρκικό

χρέος, και τούτο καθ' ην στιγμή με τη Συνθήκη της Λωζάνης με την οποία κυρώθηκε η προσάρτηση της Κύπρου, η Μεγάλη Βρετανία καμμιά υποχρέωση δεν ανέλαβε για το δημόσιο τουρκικό χρέος λόγω της προσάρτησης αυτής. Αλλά και ανεξάρτητα αυτού οποιαδήποτε τέτοια υποχρέωση έπρεπε να είναι επιβάρυνση της Μεγάλης Βρετανίας και όχι της Κύπρου.

4. Διαμαρτύρεται για το ότι ενώ με το προγενέστερο Σύνταγμα που τέθηκε σε ισχύ καθ' ην εποχή η Κύπρος διατελούσε ακόμη υπό την τουρκική επικυριαχία, η Ελληνική γλώσσα, ως γλώσσα της μεγάλης πλειονότητας του Κυπριακού λαού, αξιώθηκε προτεραιότητας σε σχέση προς την τουρκική, τώρα με το νέο διάταγμα του Νομοθετικού Συμβουλίου η τουρκική γλώσσα τίθεται σε προτεραιότητα σε σχέση προς τη γλώσσα της μεγάλης πλειονότητας των 4/5 του πληθυσμού της νήσου, τούτο δε σε προφανή αντίφαση προς την αναγνωρισθείσα αύξηση της αριθμητικής υπεροχής του Ελληνικού στοιχείου από το ίδιο το Διάταγμα.

5. Αναθέτει στην Α. Μ. τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου και Πρόεδρο του Εθνικού Συμβουλίου της Νήσου, όπως διαβιβάσει κατάλληλα πιστό αντίγραφο του ψηφίσματος αυτού στον εντιμότατο Υπουργό των Αποικιών.

Στη διαμαρτυρία του Αρχιεπισκόπου απάντησε στις 12 Ιουνίου ο Υπουργός Αποικιών διά του Αποικιακού Γραμματέα και στην απάντηση του επαναλάμβανε προηγούμενη θέση της αγγλικής Κυβέρνησης ότι το θέμα της Ένωσης με την Ελλάδα είχε κλείσει τελειωτικά και δεν μπορούσε να ξανανοίξει.

Επομένως, τόνιζε, έπρεπε να το αντιληφθούν καλά αυτό οι Κύπριοι:

ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ
ΚΥΠΡΟΥ

12 Ιουνίου 1925

Νο 624/1925

Μακαριώτατε,

Σε σχέση με την επιστολή της Μακαριότητος Σας ημερομηνίας **1 Μαΐου 1925** που περικλείει υπόμνημα που απευθύνεται προς τον εντιμότατο υπουργό των Αποικιών με το οποίο διαμαρτύρεσθε κατά της κατακράτησης της Κύπρου ως μέρους των κτήσεων της Α. Μεγαλειότητος, εντάληκα από τον Κυβερνήτη να σας πληροφορήσω ότι το υπόμνημα σας διαβιβάστηκε δεόντως στον υπουργό των Αποικιών, ο οποίος παρακάλεσε την Α. Εξοχότητα να δηλώσει σε σας ότι έλαβε το υπόμνημα και επιθυμεί να πληροφορηθείτε ότι πρέπει σαφώς να κατανοήσετε ότι ως ήδη υποδείχθηκε σε σας περισσότερες από μια φορές ότι το ζήτημα της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα έκλεισε τελειωτικά και δεν μπορεί να επανανοίξει

Εχω την τιμήν να διατελώ

Μακαριώτατε

της Σεβασμιότητάς σας ευπειθής θεράπων

C.D.FENN

Αποικιακός Γραμματέας

Μακαριώτατον

Αρχιεπίσκοπο Κύπρου

Λευκωσία

Το Εθνικό Συμβούλιο επανήλθε και με μια νέα επιστολή διά του Αρχιεπισκόπου τόνιζε ότι ζητήματα εθνικής αποκατάστασης ενός δούλου λαού δεν τερματίζονται με μονομερείς αρνητικές δηλώσεις των κρατούντων (Ελευθερία **1.7.1925**):

Εντιμότατε,

Λαμβάνομεν την τιμήν να εγκλείσωμεν αντίγραφον της εις την ημετέραν διαματυρίαν της **1ης Μαΐου 1925** απαντήσεως ην ο Αποικιακός Γραμματέας απέστειλεν ημίν.

Επιθυμούμεν να λάβη σοβαρώς υπ' όψιν η υμετέρα Εντιμότης ότι ζητήματα εθνικής αποκαταστάσεως ενός δούλου λαού δεν τερματίζονται διά μονομερών

αρνητικών δηλώσεων των κρατούντων αίτινες όσον περισσότερο είναι σαφείς και κατηγορηματικά τόσο περισσότερο προκαλούν την δυσφορία και εξεγείρουν την εθνική συνείδηση του αδικουμένου λαού αξιούντος και εμμένοντος ακλονήτου εις την πλήρωση των εθνικών αυτού πόθων".

(Μεταγλώττιση)

Εντιμότητα,

Λαμβάνουμε την τιμή να εγκλείσουμε αντίγραφο της απάντησης στη διαματυρία μας της 1ης Μαΐου 1925 την οποία ο Αποικιακός Γραμματέας απέστειλε σε μας.

Επιθυμούμε να λάβει σοβαρά υπ' όψη η Εντιμότητά Σας ότι ζητήματα εθνικής αποκατάστασης ενός δούλου λαού δεν τερματίζονται με μονομερείς αρνητικές δηλώσεις των κρατούντων οι οποίες όσο περισσότερο είναι σαφείς και κατηγορηματικές τόσο περισσότερο προκαλούν τη δυσφορία και εξεγείρουν την εθνική συνείδηση του αδικούμενου λαού που αξιώνει και εμμένει ακλόνητα στην πλήρωση των εθνικών του πόθων".

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι οι Χριστιανοί δεν ικανοποιήθηκαν από τις αλλαγές που είχαν γίνει όταν προκηρύχθηκαν οι νέες εκλογές στο διευρυμένο Νομοθετικό που τώρα θα αποτελείτο από 12 Έλληνες βουλευτές, το Εθνικό Συμβούλιο με ανακοίνωση του που δημοσιεύθηκε στις 13 Μαΐου 1925 αποφάσισε όπως τεθεί τέρμα στην πολιτική της αποχής και όπως διεκδικήσει τις έδρες τις οποίες αυτοί θα εκλέγονταν θα τις κρατούσαν (δεν θα εκλέγονταν και να παραιτούνταν σε ένδειξη διαμαρτυρίας όπως συνέβαινε στο παρελθόν).